

Wie betaalt de risico's bij de uitvoering van bouwputten ?

Men kan zich niet van de indruk ontdoen dat er de laatste tijd meer en meer en ook alsmaar zwaardere schadegevallen zijn bij de uitvoering van bouwputten. Dit heeft te maken met het feit dat:

- er alsmaar meer en diepere bouwputten gemaakt worden;
- de bij het bouwproces betrokken partijen over minder ervaring beschikken;
- de economische druk alsmaar groter wordt om zo goedkoop mogelijk te bouwen;
- de verzekeringsmaatschappijen tot nu toe geen acties hebben ondernomen.

Er mag worden van uitgegaan dat het aantal schadegevallen in de komende jaren nog sterk zal toenemen. Een belangrijke factor daarbij is dat het alsmaar moeilijker wordt om het grondwaterpeil over een aanzienlijke hoogte te verlagen. Daardoor zullen er meer en meer beschoeiingen moeten gerealiseerd worden die niet alleen een grondkerende maar ook een waterkerende functie moeten vervullen. De kans dat er zich doorslagen voordoen zoals op de Vijzelgracht in Amsterdam is dan ook niet denkbeeldig.

Wanneer dergelijke doorslagen zich voordoen bij wanden die zijn aangebracht langsheen ondiepe funderingen is het niet uitgesloten dat het naastgelegen gebouw volledig instort met alle mogelijke gevolgen vandien.

De huidige situatie in Vlaanderen is zonder meer schrijnend omdat het weggraven van gronden langsheen bestaande funderingen in het kader van saneringen duidelijk gereguleerd is en het aanleggen van bouwputten niet. Bij saneringen moet er voor ieder project, hoe beperkt ook een stabiliteitstudie worden opgesteld. Voor bouwputten bestaat er momenteel geen enkele reglementering.

Bij de uitvoering van bouwputten is het momenteel ook helemaal niet duidelijk wie welke verantwoordelijkheid draagt:

- de bouwheer dringt er meestal op aan om zo goedkoop mogelijk te bouwen en om het ruimtebeslag zo klein mogelijk te houden. Wanneer er zich toch problemen voordoen weet hij van niets en blijft hij meestal buiten schot;
- de architect is zich meestal ook van geen kwaad bewust. Hij mag gelijk welke ondergrondse constructies ontwerpen. Voor de uitvoering van de nodige bouwputten wordt toch een beroep gedaan op een studiebureau en/of een gespecialiseerde aannemer;
- de meeste studiebureaus laten het dimensioneren van de nodige beschoeiingen over aan de gespecialiseerde aannemer en gaan ervan uit dat hij daar de volledige verantwoordelijkheid voor draagt;
- de gespecialiseerde aannemers doen maar al te graag de dimensionering van de nodige beschoeiingen. Op deze wijze kunnen zij gemakkelijker de door hen toegepaste technieken naar voor schuiven. In de door hen aangeleverde nota's is meestal aangegeven dat deze door de stabiliteitingenieur moeten worden nagezien. Ze gaan er dan ook van uit dat zij alleen verantwoordelijk zijn voor de door hen uitgevoerde berekeningen maar niet voor de gemaakte aannames.

In de meeste gevallen gaan alle bij de uitvoering van een bouwput betrokken partijen er dus van uit dat de verantwoordelijkheid door de anderen wordt gedragen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er niet gemakkelijk een minnelijke schikking kan bereikt worden wanneer er zich problemen voordoen.

De situatie is nog moeilijker wanneer een bouwcoördinator aan het bouwproces deelneemt. De taak van deze bouwcoördinator bestaat er immers meestal niet in om te coördineren, maar wel om zo goedkoop mogelijk te bouwen. Dit betekent in het algemeen dat er meer risico's worden genomen.

Niemand houdt er evenwel rekening mee dat het instorten van één of meerdere gebouwen kan aanleiding geven tot het op punt stellen van een zeer strenge reglementering. Een logisch gevolg daarvan is wellicht dat er dan plots veel minder bouwputten zullen gerealiseerd worden, met alle gevolgen vandien voor de gespecialiseerde bouwsector.

Om dergelijke situatie te voorkomen zou er dringend werk moeten gemaakt worden van een duidelijke reglementering i.v.m. de uitvoering van bouwputten. Daarin zou dan duidelijk moeten worden vastgelegd:

- wie welke verantwoordelijkheid draagt;
- wie de coördinatie moet verzorgen tussen ontwerp van beschoeiingen, grondwaterverlaging, uitgraven van de bouwput ... ;
- wie vastlegt of monitoring noodzakelijk is en wie daarvoor moet instaan.

Wil men catastrofale toestanden voorkomen dan zullen er duidelijke regels moeten worden opgesteld in verband met:

- het aanbrengen van Berlinerwanden langsheen bestaande funderingen (cfr. WTCB fiches);
- het aanbrengen van waterkerende secanspalenwanden langsheen ondiepe funderingen (= binnen de invloedzone van ondiepe funderingen).

Tenslotte is het zeker wenselijk dat er voor iedere bouwput in de ontwerpfase een risico analyse wordt opgesteld. Dat is de enige methode om alle bij het bouwproces betrokken partijen duidelijk te maken welke risico's er worden genomen, welke gevolgen de risico's met zich kunnen meebrengen, hoe eraan kan verholpen worden en wie welke risico's moet dragen. Alleen op deze wijze is het mogelijk om duidelijke afspraken te maken met alle bij het bouwproces betrokken partijen en om ook de bouwheer/opdrachtgever bij dat beslissingsproces te betrekken. Het kan immers niet dat de bouwheer systematisch de vruchten plukt van de door de andere partijen genomen risico's, maar op geen enkele wijze bijdraagt voor de nadelige gevolgen.

Om de communicatie tussen alle bij het bouwproces betrokken partijen te vergemakkelijken is het nodig dat er een code

Jan Maertens bvba
Adviesbureau voor grond- en funderingstechnieken

van goede praktijk wordt opgesteld. Daarvoor werd door het WTCB reeds een aanzet gegeven met het opstellen van fiches voor de verschillende beschoeiingmethodes. Er zouden evenwel ook teksten moeten worden opgesteld i.v.m. :

- het uit te voeren grondonderzoek;
- het vastleggen van de afmetingen van de funderingen van naast de bouwput gelegen constructies;
- de coördinatie tussen de dimensionering van de grondwaterverlaging en van de beschoeiing;
- de uit te voeren monitoring.

Beerse 04-06-2010

Ir. Jan Maertens